

ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო (CCJE)

ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა N10 (2007)

ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტისადმი

მართლმსაჯულების საბჭოს როლის შესახებ საზოგადოების სამსახურში

წინამდებარე დასკვნა მიღებულია ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს მიერ საბჭოს მე-8 სხდომაზე (სტრასბურგი, 2007 წლის 21-23 ნოემბერი).

სარჩევი

I. შესავალი

II. მთავარი მიზანი: მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისა და კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფა

III. ა. მოსამართლეთა უმრავლესობისაგან დაკომპლექტებული მართლმსაჯულების საბჭო

III. ბ. წევრთა კვალიფიციურობა

III. გ. შერჩევის მეთოდები

III. გ. 1. მოსამართლე წევრების შერჩევა

III. გ. 2. არამოსამართლე წევრების შერჩევა

III. გ. 3. თავმჯდომარის შერჩევა

III. დ. წევრების რაოდენობა და მათი უფლებამოსილების ვადა

III. ე. წევრთა სტატუსი

IV. რესურსები (დაფინანსების, კადრების, ტექნიკური გამოცდილების უზრუნველსაყოფად) და მართლმსაჯულების საბჭოს ლეგიტიმური გადაწყვეტილებები

IV. ა. ბიუჯეტი და კადრები

IV. ბ. მართლმსაჯულების საბჭოს გადაწყვეტილებები

IV. გ. ტექნიკური გამოცდილება

V. ფართო უფლებამოსილებები დამოუკიდებელი და ეფექტური მართლმსაჯულების უზრუნველსაყოფად

V. ა. მოსამართლეთა შერჩევა, თანამდებობაზე დანიშვნა და დაწინაურება

V. ბ. მოსამართლეთა პროფესიული შეფასება/ატესტაცია

V. ბ. მოსამართლეთა ეთიკა და დისციპლინა

V. გ. 1. ეთიკა

V. გ. 2. დისციპლინა

V. დ. მოსამართლეთა სწავლება

V. დ. 1. მოსამზადებელი კურსი

V. დ. 2. უწყვეტი სასწავლო პროცესი

V. ე. სასამართლო ხელისუფლების ბიუჯეტი

V. ვ. სასამართლოს ადმინისტრირება და მართვა

V. ზ. სასამართლო ხელისუფლების რეპუტაციის დაცვა

V.თ. სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა შტოებისათვის კონსულტაციების გაწევის შესაძლებლობა

V. ი. საქმიანობები სხვა ეროვნულ, ევროპულ და საერთაშორისო ორგანოებთან თანამშრომლობის კონტექსტში

VI. მართლმსაჯულების საბჭო მართლმსაჯულების ანგარიშვლადებულებისა და გამჭვირვალობის სამსახურში

რეკომენდაციები და დასკვნები

I. შესავალი

II. მთავარი მიზანი: მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობისა და კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფა

III. წევრობა: დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულების საბჭოს ოპტიმალური მუშაობის უზრუნველყოფა

III. ა. მოსამართლეთა უმრავლესობისაგან დაკომპლექტებული მართლმსაჯულების საბჭო

III.ბ. წევრთა კვალიფიციურობა

III.გ. შერჩევის მეთოდები

III. გ. 1. მოსამართლე წევრების შერჩევა

III. გ. 2. არამოსამართლე წევრების შერჩევა

III. გ. 3. თავმჯდომარის შერჩევა

III.დ. წევრების რაოდენობა და მათი უფლებამოსილების ვადა

III. ე. წევრთა სტატუსი

IV. რესურსები (დაფინანსების, კადრების, ტექნიკური გამოცდილების უზრუნველსაყოფად) და მართლმსაჯულების საბჭოს ლეგიტიმური გადაწყვეტილებები

IV. ა. ბიუჯეტი და კადრები

IV. ბ. მართლმსაჯულების საბჭოს გადაწყვეტილებები

IV. გ. ტექნიკური გამოცდილება

V. ფართო უფლებამოსილებები დამოუკიდებელი და ეფექტური მართლმსაჯულების უზრუნველსაყოფად

V. ა. მოსამართლეთა შერჩევა, დანიშვნა და დაწინაურება

V. ბ. მოსამართლეთა პროფესიული შეფასება / ატესტაცია

V. გ. მოსამართლეთა ეთიკა და დისციპლინა

V. გ. 1. ეთიკა

(i) ეს საქმე დაევალოს მართლმსაჯულების საბჭოს, თუ ამ საბჭოს ფუნქციებში არ შედის დისციპლინის საკითხები ან მის სტრუქტურაში შედის ცალკე შემადგენლობის მქონე სპეციალური დისციპლინარული ორგანო (იხ. ქვ. პუნქტი 64);

(ii) ან მართლმსაჯულების საბჭოსთან ერთად შეიქმნას ეთიკის კომიტეტი, რომლის ერთადერთი ფუნქცია იქნება პროფესიული ეთიკის წესების შემუშავება და მათ შესრულებაზე მონიტორინგი. მეორე არჩევანის შემთხვევაში შესაძლებელია შეიქმნას პრობლემები კომიტეტის წევრთა შერჩევის კრიტერიუმებთან დაკავშირებით და ასეთ კომიტეტსა და მართლმსაჯულების საბჭოს შორის კონფლიქტის ან უთანხმოების რისკი.

გარდა ამისა, ეთიკის ორგანო, როგორც ამას საკონსულტაციო საბჭო თავის მე-3 დასკვნაში გვთავაზობს, მოსამართლეებს კონსულტაციას გაუწევს პროფესიული ეთიკის იმ საკითხებზე, რომლებიც მათ წინაშე შეიძლება დადგეს თავიანთი კარიერის მანძილზე.

V. გ. 2. დისციპლინა

V. დ. მოსამართლეთა სწავლება

V. დ. 1. მოსამზადებელი კურსი

V. დ. 2. უწყვეტი სასწავლო პროცესი

V. ე. სასამართლო ხელისუფლების ბიუჯეტი

V. ვ. სასამართლოს ადმინისტრირება და მართვა

V. ზ. სასამართლო ხელისუფლების რეპუტაციის დაცვა

V. თ. სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა შტოებისათვის კონსულტაციების გაწევის შესაძლებლობა

V. ი. საქმიანობები სხვა ეროვნულ, ევროპულ და საერთაშორისო ორგანოებთან თანამშრომლობის კონტექსტში

VI. მართლმსაჯულების საბჭო მართლმსაჯულების ანგარიშვლადებულებისა და გამჭვირვალობის სამსახურში

რეკომენდაციები და დასკვნები

თავის N10 (2007) დასკვნაში „მართლმსაჯულების საბჭო საზოგადოების სამსახურში“ ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭომ შეიმუშავა შემდეგი რეკომენდაციები:

A. ზოგადი დებულებები:

ა) მნიშვნელოვანია მართლმსაჯულების საბჭოს მსგავსი სპეციალური ორგანოს შექმნა, რომელსაც ევალება მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის დაცვა, რაც წარმოადგენს მთავარ ელემენტს სამართლებრივ სახელმწიფოში და, აქედან გამომდინარე, ხელისუფლების განაწილების პრინციპის შესრულება.

ბ) მართლმსაჯულების საბჭო იცავს როგორც სასამართლო სისტემის, ისე ცალკეული მოსამართლეების დამოუკიდებლობას და, ამავე დროს, უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების ეფექტურობასა და ხარისხს, რაც გათვალისწინებულია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით, სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის განსამტკიცებლად;

გ) მართლმსაჯულების საბჭო დაცული უნდა იქნას იმ რისკისგან, რომ მისი ავტონომია არ შეიზღუდოს საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლების სასარგებლოდ, კონსტიტუციაში ან ექვივალენტური ძალის მქონე აქტში ასეთის აღნიშვნის გზით.

B. მართლმსაჯულების საბჭოს შემადგენლობა:

ა) იმისათვის, რომ არ შეიქნას შეხედულება თვითინტერესის, თვიდაცვისა და ნეპოტიზმის არსებობის შესახებ და მოხდეს საზოგადოებაში არსებული აზრთა სხვადასხვაობის ასახვა, მართლმსაჯულების საბჭოს შემადგენლობა უნდა იყოს შერეული ტიპის, სადაც დიდ უმრავლესობას უნდა წარმოადგენდეს მოსამართლეები, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი კონკრეტული საქმე მთლიანად მოსამართლეებისგან დაკომპლექტებულ პალატას უნდა გადაეცეს. ასევე, შესაძლებელია მართლმსაჯულების საბჭო ექსკლუზიურად მოსამართლეებისგან შედგებოდეს;

ბ) პოტენციური წევრები, იქნება ეს მოსამართლეები თუ არა, უნდა ინიშნებოდნენ თავიანთი კომპეტენტურობის, გამოცდილების, სასამართლო ცხოვრებისა და დამოუკიდებლობის კულტურის შესახებ ცოდნის საფუძველზე. ასევე, არ უნდა იყვნენ აქტიური პოლიტიკოსები ან აღმასრულებელი ან საკანონმდებლო ხელისუფლების წევრები;

გ) მოსამართლე წევრებს უნდა ირჩევდნენ თავიანთი კოლეგები, პოლიტიკური ორგანოებისა ან სასამართლო სტრუქტურების ჩარევის გარეშე, ისეთი მეთოდების გამოყენებით, რაც უზრუნველყოფს სასამართლო სისტემის მაქსიმალურად ფართო წარმომადგენლობას; თუ შერჩევისთვის გამოიყენება პირდაპირი არჩევნები, მართლმსაჯულების საბჭომ უნდა გამოსცეს ისეთი წესები, რომელიც მიზნად ისახავს სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის ხელშეშლელი ნებისმიერი საფრთხის მინიმუმამდე შემცირებას.

დ) არამოსამართლე წევრების დანიშვნა, მიუხედავად მათი იურიდიული გამოცდილებისა, უნდა ევალუოდეს არაპოლიტიკურ ორგანოებს; ხოლო მათი პარლამენტის მიერ არჩევის შემთხვევაში, ისინი არ უნდა იყვნენ პარლამენტის წევრები, და მათ უნდა ირჩევდეს ისეთი კვალიფიციური უმრავლესობა, რომელსაც ოპოზიციის მნიშვნელოვანი მხარდაჭერა სჭირდება, და იყვნენ ისეთი პირები, რომლებსაც შეუძლიათ უზრუნველყონ მართლმსაჯულების საბჭოს მთლიან შემადგენლობაში სხვადასხვა საზოგადოებრივი ჯგუფების წარმომადგენლობა.

C. მართლმსაჯულების საბჭოს მუშაობა:

ა) წევრები შეიძლება მუშაობდნენ სრული შტატით (სრული სამუშაო განაკვეთით), მაგრამ რაოდენობასა და დროში შეზღუდული მანდატით, რათა იქონიონ კავშირი სასამართლო პრაქტიკასთან; წევრებს (მოსამართლე და არამოსამართლე) ენიჭებათ გარანტიები მათი დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებობისთვის

ბ) მართლმსაჯულების საბჭოს აქვს საკუთარი ბიუჯეტი და ფინანსდება ოპტიმალური და დამოუკიდებელი ფუნქციონირების უზრუნველყოფის მიზნით;

გ) მართლმსაჯულების საბჭოს ზოგიერთი გადაწყვეტილება უნდა იყოს მოტივირებული (დასაბუთებული) და სავალდებულო ძალის მქონე, და შესაძლოა ექვემდებარებოდეს სასამართლოში გასაჩივრებას;

დ) სასამართლო სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის კონტექსტში, მართლმსაჯულების საბჭო მოქმედებს გაჭვირვალედ და ანგარიშვალდებულია თავისი საქმიანობებისათვის, კერძოდ, პერიოდული ანგარიშგების მეშვეობით, და სასამართლო სისტემის უკეთესი ფუნქციონირებისთვის საჭირო განსახორციელებელი ზომების რეკომენდებით.

D. მართლმსაჯულების საბჭოს უფლებამოსილებები:

ა) მართლმსაჯულების საბჭო უნდა ასრულებდეს საქმიანობათა ფართო სპექტრს, რომელთა მიზანია სასამართლო დამოუკიდებლობისა და მართლმსაჯულების ეფექტურობის დაცვა და ხელშეწყობა; მან ასევე უნდა უზრუნველყოს, რომ სხვადასხვა საქმიანობის შესრულების პროცესში მართლმსაჯულების საბჭოში არ წარმოიშვას რაიმე ინტერესთა კოფლიქტი;

ბ) სასურველია მართლმსაჯულების საბჭოს კომპეტენტურობა მოსამართლეთა შერჩევაში, დანიშვნასა და დაწინაურებაში; ამის განხორციელება უნდა მოხდეს საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლებისგან სრულიად დამოუკიდებლად, და მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმებთან მიმართებაში აბსოლუტურად გამჭვირვალედ;

გ) მართლმსაჯულების საბჭო აქტიურად უნდა იყოს ჩართული მართლმსაჯულების ხარისხის შეფასებაში და მოსამართლეთა მუშაობის ეფექტურობის უზრუნველმყოფი საშუალებების იმპლემენტაციაში, თუმცა არ უნდა შეასრულოს იმ კომპეტენტური სასამართლო ორგანოს როლი, რომელსაც ევალება მოსამართლეთა ინდივიდუალური შეფასება;

დ) შესაძლებელია მართლმსაჯულების საბჭოს დაევალოს ეთიკური საკითხები; მას ასევე შეუძლია იმ მოქალაქეთა საჩივრების განხილვა, რომლებიც სარგებლობენ სასამართლოთი;

ე) მართლმსაჯულების საბჭოს შესაძლებელია დაევალოს ტრენინგების ორგანიზება და მათზე ზედამხედველობა, თუმცა სასწავლო პროგრამების შემუშავება და იმპლემენტაცია სასწავლო

ცენტრის მოვალეობაა, ვისთანაც მან უნდა ითანამშრომლოს მოსამზადებელი დონისა და სამუშაო ადგილზე მიმდინარე ტრენინგების ხარისხის უზრუნველყოფის მიზნით;

ვ) მართლმსაჯულების საბჭოს შესაძლებელია მიენიჭოს ფართო ფინანსური უფლებამოსილებები სასამართლო სისტემისათვის გამოყოფილ ბიუჯეტზე მოლაპარაკებასა და ამ ბიუჯეტის მართვასთან მიმართებაში, ასევე სხვადასხვა სასამართლოების ადმინისტრირებასა და მართვასთან დაკავშირებით, მართლმსაჯულების უკეთესი ხარისხის უზრუნველსაყოფად;

ზ) მართლმსაჯულების საბჭო შესაძლებელია იყოს ის ორგანო, რომელიც შეასრულებს მნიშვნელოვან როლს მართლმსაჯულების რეპუტაციის ხელშეწყობასა და დაცვაში;

თ) პარლამენტში განხილვამდე, ყველა ის კანონ-პროექტი, რომელიც, სავარაუდოდ, ზეგავლენას იქონიებს მართლმსაჯულებაზე, მაგალითად, როგორცაა სასამართლოს დამოუკიდებლობა, ან რომელმაც შესაძლებელია ხელი შეუშალოს მოქალაქეთა გარანტირებულ უფლებას სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობის თაობაზე, კონსულტაციისათვის უნდა გადაეცეს მართლმსაჯულების საბჭოს;

ი) ევროპულ და საერთაშორისო დონეებზე სხვა მართლმსაჯულების საბჭოებთან თანამშრომლობის ხელშეწყობა.